

Sygn. akt **IC 1539/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2020 roku

Sąd Rejonowy w Częstochowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: (...) M. S.

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2020 roku w Częstochowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa R. S. i E. S.

przeciwko (...) Spółce akcyjnej w Ł.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej (...) Spółki akcyjnej w Ł. łącznie na rzecz powodów R. S. i E. S. kwotę 8590,89 zł (osiem tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt złotych osiemdziesiąt dziewięć groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 25 września 2020 roku do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2317 zł (dwa tysiące trzysta siedemnaście złotych) wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt **IC 1539/20**

UZASADNIENIE

Powodowie E. S. i R. S. wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki akcyjnej w W. solidarnie na ich rzecz kwoty 8.590,89 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 12 marca 2020 roku tytułem zwrotu zaliczki wpłaconej na poczet objazdowej wycieczki po Japonii, z której zrezygnowali 10 marca 2020 roku wobec zagrożenia epidemią (...)19. Jak zaznaczyli dnia 13 grudnia 2019 roku uiszcili zaliczkę w wysokości 12880 zł, a pozwana dnia 12 marca 2020 r. zwróciła im jedynie 4.289,11 zł. Powodowie dochodzili różnicy między tymi kwotami.

Pozwana w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa w całości. Zarzuciła, że roszczenie nie jest wymagalne, powołując się na art. 15k i 31h ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 r. poz. 567).

Na dalszym etapie postępowania pozwana podnosiła również, że dokonane przez powodów odstąpienie od umowy było bezpodstawne, albowiem w chwili gdy tego dokonywali granice były otwarte, a loty międzynarodowe planowo przeprowadzane. Organizator turystyki wskazał przy tym, że nie ma znaczenia, iż wycieczkę ostatecznie odwołał, skoro nastąpiło to już po oświadczeniu powodów. Pozwana zarzuciła również brak swojej legitymacji biernej z uwagi na art. 15ka-kc wprowadzone ustawą z 14 sierpnia 2020 roku o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 11 grudnia 2019 r. w C. pozwana zawarła z powodami umowę rezerwacyjną o świadczenie usług turystycznych polegających na organizacji wycieczki pod nazwą „ Japonia – w krainie gejsz i samurajów ”. Miała się ona odbyć w terminie od 15 do 26 kwietnia 2020 r. Cena wynosiła 42.714,45 zł i obejmowała przelot samolotem, transfery autokarowe, zakwaterowanie, wyżywienie, opiekę pilota i pakiet ubezpieczeniowy. W cenę wliczone były składki ubezpieczeniowe oraz na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny. Umowę w imieniu powodów podpisała E. S.. W dniu 13 grudnia 2020 r. powodowie wpłacili zaliczkę na poczet zarezerwowanej wycieczki w kwocie 12.880,00 zł (30 % ceny).

(dowód: umowa - zgłoszenie numer rezerwacji (...) z dnia 11.12.2019 r. k. 8)

Dnia 10 marca 2020 r. powódka E. S. złożyła „rezygnację z wycieczki”, powołując się na dynamiczny wzrost zachorowań na (...) 19 w Japonii, przynależenie do grupy ryzyka (68 lat wraz z przewlekłymi chorobami) oraz obawy objęcia kwarantanną lub leczeniem w A., a w ślad za tym dodatkowymi kosztami. W dniu 12 marca 2020 r. pozwana przelewała na konto powodów 4.289,11 zł (tytuł: „zwrot za rez. (...))”.

Mailem z dnia 16 kwietnia 2020 r. pełnomocnik powodów wezwał pozwaną do zwrotu pozostałej części zaliczki w terminie do 30 kwietnia 2020 r.; bezskutecznie.

(dowód: pismo powódki z dnia 10.03.2020 r. k. 10; dowód przelewu z dnia 12.03.2020 r. kwoty 4.289,11 zł k. 11; wezwanie do zapłaty z dnia 16 .04.2020 r. k. 14-16; potwierdzenie wysłania maila z wezwaniem do zapłaty k. 17)

(...)19 jest chorobą zakaźną, niebezpieczną dla osób starszych lub przewlekle chorych. Zaczęła się ona szerzyć w listopadzie 2019 roku w C.. W lutym 2020 roku odnotowano pierwsze przypadki choroby w Korei Południowej oraz Japonii, które zaczęły szybko się mnożyć. Panowanie nad transmisją wirusa było utrudnione szczególnie z uwagi na osoby przechodzące zachorowanie bezobjawowo lub w sposób zbliżony do grypy. Polskie władze odradzały podróże w te miejsca.

Już 12 lutego 2020 r. Japonia wprowadziła zakaz wjazdu do kraju mieszkańców niektórych prowincji C.. Osoby przebywające w Japonii, u których wykryto obecność wirusa - niezależnie od narodowości - były poddawane obowiązkowej kwarantannie. Dnia 13 marca 2020 r. loty z Polski do Japonii zostały wstrzymane. Z kolei 7 kwietnia 2020 r. premier Japonii wprowadził w T. i sześciu innych regionach stan wyjątkowy, aby powstrzymać dynamiczny rozwój epidemii.

W marcu 2020 roku nie istniała szczepionka na wirus wywołujący (...)19. Nie było także dedykowanych tej chorobie leków, a procedury leczenia pacjentów były dopiero tworzone.

(fakty powszechnie znane)

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę prawną żądania zgłoszonego w sprawie stanowił art. 47 ust. 4 w związku z ust. 6 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (t.j. Dz. U. z 2019, poz. 548 ze zm.; dalej: u.i.t.). Zgodnie z nimi podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej przed rozpoczęciem imprezy turystycznej bez ponoszenia opłaty za odstąpienie w przypadku wystąpienia nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności występujących w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie, które mają znaczący wpływ na realizację imprezy turystycznej lub przewóz podróżnych do miejsca docelowego. Podróżny może żądać wyłącznie zwrotu wpłat dokonanych z tytułu imprezy turystycznej, bez odszkodowania lub zadośćuczynienia w tym zakresie. Organizator turystyki dokonuje zwrotu poniesionych opłat i wpłat, o których mowa w ust. 4 w terminie 14 dni od dnia rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej.

Z kolei jak wynika z przepisów art. 47 ust. 1 i 2 u.i.t. podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej w każdym czasie przed jej rozpoczęciem, ale jeśli nie powołuje się na podstawy wyżej wskazane, może zostać obciążony

opłatą za odstąpienie odpowiadającą cenie imprezy turystycznej pomniejszonej o zaoszczędzone przez przedsiębiorcę koszty.

W niniejszej sprawie sporne pozostawało, czy odstępując od umowy powodowie byli usprawiedliwieni okolicznościami, o których mowa w art. 47 ust. 4 u.i.t., a tym samym czy należny był im zwrot całej zaliczki, czy też pomniejszonej o opłatę za odstąpienie. Zdaniem pozwanej w dniu 10 marca 2020 r. było za wcześnie, by jednoznacznie stwierdzić, czy w miejscu docelowym nadal będzie zagrożenie i czy da się tam bezpiecznie dolecieć.

Nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności, o których mowa w art. 47 ust. 4 u.i.t., definiowane są (art. 4 pkt 15 u.i.t.) jako sytuacja pozostająca poza kontrolą strony powołującej się na taką sytuację, której skutków nie można było uniknąć, nawet gdyby podjęto wszelkie rozsądne działania. Nie ma żadnych podstaw, by zagrożenie epidemiczne o – nawet już wówczas – światowym zasięgu, nie traktować w tych kategoriach, szczególnie gdy na chorobę zakaźną nie istnieje ani lek, ani szczepionka, a nawet zaczyna brakować środków ochrony osobistej. W tej sytuacji jedyne, co można prognozować, to dalszą eskalację zachorowań. Podróżni (jak i zresztą organizator turystyki) mieli iluzoryczne możliwości, by ograniczyć zagrożenie epidemiczne.

Za wskazanym kierunkiem rozumowania przemawiała również wykładnia pronunijna. Należy bowiem wskazać, że przepisy ustawy stanowią implementację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) (...) z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG. Celem dyrektywy jest przyczynienie się do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego i osiągnięcia wysokiego i jak najbardziej jednolitego poziomu ochrony konsumentów poprzez zbliżenie niektórych aspektów przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w odniesieniu do umów zawieranych pomiędzy podróżnymi a przedsiębiorcami dotyczących imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych (art. 1). W motywie 31. dyrektywy (nie stanowiącym wprawdzie przepisu prawa, ale pozostającym istotną wskazówką w procesie wykładni) prawodawca unijny wskazuje, że za nadzwyczajne i nieuniknione okoliczności mogą być uznane m.in. znaczące zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, takie jak wybuch epidemii poważnej choroby w docelowym miejscu.

Pandemia (...)19 z całą pewnością okazała się zjawiskiem nadzwyczajnym, nieuniknionym i nieprzewidywalnym, o niespotykanym dotychczas zasięgu. Jako okoliczność nadzwyczajna i nieunikniona jawiła się także w dniu 10 marca, gdy zostało złożone oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Wówczas sytuacja epidemiologiczna na świecie zmieniała się bardzo dynamicznie. Codziennie notowane były rekordy zakażeń. Postępujące tempo zachorowań notowane było również w Japonii, a transmisji wirusa sprzyjały również wielkie skupiska ludzkie charakterystyczne dla tego kraju. Już w dniu 4 marca 2020 roku ukazał się komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego opracowany na podstawie danych oceny ryzyka zebranych przez (...), który głosił, iż nie zaleca się podróżowania do C., H. oraz Korei Południowej, W., Iranu i Japonii.

Wycieczka miała mieć przy tym charakter objazdowy, czyli miała umożliwić zwiedzenie maksymalnego obszaru Japonii w możliwie krótkim czasie. Nie było mowy o izolacji. Ekspozycja na wiele różnych, lokalnych społeczności pogłębiała ryzyko zakażenia. Do tego z uwagi na istotę tego rodzaju wypraw (brak jednego, konkretnego miejsca docelowego), dla istnienia podstaw odstąpienia od umowy znaczenie miała sytuacja epidemiczna Japonii in genere, nie zaś występująca w obrębie konkretnej miejscowości. Wyjazd zagraniczny służyć ma wypoczynkowi, o tym zaś mowy nie ma, gdy w kraju zaczyna szaleć epidemia, nie ma przeciwko niej środków zaradczych, więc nie ma także widoków na jej szybkie opanowanie, a podróżni są osobami z grupy wysokiego ryzyka. Były wobec tego – inaczej niż widziała to pozwana – przeciwwskazania do prawidłowej realizacji imprezy turystycznej już w dniu 10 marca 2020 roku. Symptomatyczne zresztą pozostawało, że tego rodzaju argumentację pozwana podnosiła dopiero w dalszym piśmie procesowym.

Nikt przy tym nie przeczy, że w tej dacie odbywały się jeszcze loty międzykontynentalne, granice pozostawały otwarte, a turyści przebywający wówczas w Japonii korzystali jeszcze z atrakcji. Nie był zatem konieczny dowód z przesłuchania

pozwaną. Okoliczności te z uwagi na istniejącą już wówczas transmisję poziomą wirusa w Japonii nie były jednak przesądzające.

Zupełnie chybiony pozostawał argument pozwaną dotyczący regulacji wprowadzonej przez art. 15ka-kc ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020 r. poz. 567; dalej: u.covid19). Nie wyłącza on odpowiedzialności kontraktowej organizatora turystyki względem podróżnych. Pozwala jedynie – przynajmniej tymczasowo – przenieść ciężar spełnienia świadczenia z przedsiębiorcy na Bank (...) (art. 15kb ust. 1 u.covid19). Działanie takie wymaga jednak inicjatywy pozwaną (art. 15ka ust. 2 u.covid19), na co powodowie nie mają wpływu. Co więcej, pozwana składając wniosek do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego musiałaby wykazać, że doszło do odstąpienia od umowy przez podróżnego na podstawie art. 47 ust. 4 u.i.t., co przecież stanowczo kwestionuje.

Wobec stwierdzenia istnienia podstaw do odstąpienia od umowy na podstawie art. 47 ust. 4 u.i.t., powództwo należało w zakresie roszczenia głównego uwzględnić w całości.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Problematiczne było przy tym ustalenie terminu wymagalności roszczenia, chociaż przepis art. 47 ust. 6 u.i.t. precyzyjnie określał termin spełnienia świadczenia.

Należało bowiem wziąć pod uwagę art. 15k ust. 1 i 31 h u.covid19. Art. 15k tej ustawy określa, iż odstąpienie od umowy w trybie art. 47 ust 4 u.i.t. lub rozwiązanie przez organizatora turystyki umowy o udział w imprezie turystycznej w trybie określonym w art. 47 ust. 5 pkt 2 tej ustawy, które to odstąpienie od umowy lub rozwiązanie umowy pozostaje w bezpośrednim związku z wybuchem epidemii wirusa (...)2 jest skuteczne z mocy prawa po upływie 180 dni od dnia powiadomienia przez podróżnego o odstąpieniu lub powiadomienia o rozwiązaniu przez organizatora turystyki. Przepis ten wszedł w życie 31 marca 2020 roku, czyli po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Z kolei w myśl przepisu art. 31h przywołanej wyżej ustawy w przypadku gdy organizator turystyki, o którym mowa w u.i.t. nie dokonał zwrotu poniesionych przez podróżnego wpłat, o których mowa w art. 47 ust. 4 i 5 u.i.t., a termin na ich dokonanie nie upłynął przed dniem 13 marca 2020 r. przepis art. 15k stosuje się odpowiednio. Przypomnieć przy tym wypada, że ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu (art. 3 k.c.). Wobec tego, że do dnia 13 marca 2020 roku nie upłynął jeszcze ustawowy termin do zwrotu zaliczki, retroaktywne zastosowanie znajdował właśnie przepis art. 31h u.covid19.

Powodowie złożyli oświadczenie o odstąpieniu od umowy w dniu 10 marca 2020 r. Oświadczenie to wywołało skutki prawne dopiero po upływie 180 dni od jego złożenia, czyli w dniu 10 września 2020 roku i wówczas rozpoczął się 14 - dniowy termin na zwrot wpłaty dokonanej przez powodów. W konsekwencji roszczenie stało się wymagalne w dniu 25 września 2020 roku. Wobec powyższego Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od tego właśnie dnia. W pozostałym zakresie żądanie powodów odnośnie odsetek oddalono.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. zd. drugie, wkładając na pozwaną obowiązek zwrotu kosztów procesu w całości, albowiem powodowie ulegli jedynie co do roszczenia odsetkowego i to częściowo. Powodowie ponieśli koszty procesu w postaci opłaty od pozwu (500 zł), wynagrodzenia pełnomocnika (1.800 zł) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł), które dały sumę 2.317 zł. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda wynikała z § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Asesor sądowy